

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställt	Beslutsinstans
Styrande dokument	Riktlinje	Sn 2021-12-01 § 99	Socialnämnden
Dokumentansvarig	Giltig till		
Socialnämnden	Tills vidare		
Dokumentinformation	Dnr 00283/2021		

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Fastställda av socialnämnden 2021-12-01 § 99

Definitioner

Enligt 6 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden se till att den som behöver vårdas eller bo i annat hem än det egna bereds plats i hem för vård eller boende eller i familjehem. Kommunen ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för såväl barn som enskilda vuxna och familjer. Staten har genom Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvar för att det finns tillgång till s.k. LVM-hem för personer som vårdas enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

I socialtjänstförordningen (SoF) regleras vad som avses med hem för vård eller boende (HVB) och familjehem.

Hem för vård eller boende (HVB)

Med HVB avses enligt 3 kap 1 § SoF ett hem inom socialtjänsten som tar emot personer för vård eller behandling i förening med ett boende. Om hemmet drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs att verksamheten drivs yrkesmässigt och att det enligt 7 kap 1 § SoL har tillstånd från socialstyrelsen att driva verksamheten. För att få tillstånd att driva HVB-verksamhet krävs att hemmet uppfyller lagens krav på säkerhet, kvalitet, krav på utbildning och personlig lämplighet. HVB kan vara av varierande storlek, ha olika inriktningar och vända sig till olika målgrupper. Verksamheten ska bedriva heldygnsomsorg.

Till hem för vård eller boende räknas inte sådana särskilda boendeformer för äldre som avses i 5 kap 5 § andra stycket SoL eller särskilda boendeformer för funktionshindrade som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL.

Placeringskostnad

Detta är den summa kommunen betalar till vårdgivaren per dygn för placering i HVB eller familjehem. Summan varierar beroende på vilken typ av placering som avses och innehållet i vården/ boendet. Om egenavgift tas ut av den enskilde (se nedan under avsnittet egenavgift) minskas kommunens kostnad för placeringen med motsvarande summa.

1.4 Egenavgift

Egenavgift är den avgift kommunen kan ta ut av den enskilde för en tjänst. I dessa riktlinjer avses med egenavgift den avgift den enskilde enligt 8 kap 1 § SoL ska betala vid vård och behandling (stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär) eller vid stöd-/omvårdnadsboende (andra stöd och hjälpinsatser). Socialnämnden fastställer alla egenavgifter inom olika verksamheter i kommunen.

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Fastställda av socialnämnden 2021-12-01 § 99

1.5 Biståndsbeslut

En ansökan om bistånd i form av placering i HVB eller familjehem prövas enligt 4 kap 1 § SoL, vilket innebär att beslutet kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

I samband med biståndsprövningen ska det alltid göras en bedömning av vilken insats placeringen avser. Därefter görs en prövning av vilken avgiftstyp som ska gälla samt vilken egenavgift den enskilde ska betala. Av biståndsbeslutet ska därmed dels framgå om insatsen avser vård och behandling eller stöd-/ omvårdnadsboende, dels den enskildes egenavgift. Biståndsbeslutet ska tidsbegränsas.

Socialtjänstens kostnad för placeringen ska inte framgå i biståndsbeslutet eftersom kommunens kostnader för olika insatser inte normalt redovisas för den enskilde. Om den enskilde däremot efterfrågar sådana uppgifter ska de uppges.

En placering där syftet är vård och behandling kan efter en viss tid övergå till en placering där det huvudsakliga syftet är stöd eller omvårdnad. När så sker ska ett nytt biståndsbeslut fattas där det framgår att biståndet har förändrats från vård och behandling till stöd- eller omvårdnadsboende och att den enskildes egenavgift har förändrats.

Egenavgifter vid vård och behandling

Bestämmelserna om egenavgifter i SoL skiljer på stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär och andra stöd och hjälpinsatser. Huvudregeln enligt 8 kap 1 § SoL är att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär är avgiftsfria för den enskilde. Kommunen får dock ta ut avgift för uppehälle av den som får vård och behandling för missbruk i HVB eller i familjehem. Detta gäller alla vårdtagare, 18 år och äldre, såväl pensionärer som personer med aktivitets- eller sjukersättning eller annan inkomst och oavsett om vården sker enligt SoL eller enligt LVM. En bedömning av den enskildes betalningsförmåga måste göras i samband med att egenavgiften fastställs. För personer som uppbär sjukpenning eller vissa andra specifika ersättningar gäller att avgiften inte får överstiga en tredjedel av sjukpenning/ersättningsbeloppet efter skatteavdrag. I övriga fall får avgiften utgöra högst en tredjedel av förmånernas månadsbelopp efter skatteavdrag delat med 30. Avgiften avrundas till närmast lägre kronantal. Detta regleras också i 106 kap 39 § SFB. För öppenvårdsbehandling kan ingen avgift tas ut.

Betalning av egenavgifter vid vård och behandling för missbruk

Om den enskilde uppbär sjukpenning ska försäkringskassan göra avdrag för egenavgiften från sjukpenningen innan den betalas ut till den enskilde och på kommunen begäran betala ut motsvarande belopp till kommunen. Det belopp som försäkringskassan får dra av får uppgå till 80 kr per dag och högst en tredjedel av ersättningens belopp efter skatteavdrag. Detta regleras i 106 kap 13, 38 och 39 §§ SFB. Försäkringskassan får inte göra avdrag för egenavgiften retroaktivt, d.v.s. för den tid som gått innan nämnden kommit in med begäran om att avdrag ska göras.

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Fastställda av socialnämnden 2021-12-01 § 99

För alla anställda utbetalas arbetsgivaren sjuklön de första 14 dagarna av en sjukperiod. Under den tid sjuklönen utbetalas av arbetsgivaren måste den enskilde alltid själv betala egenavgiften till vårdgivaren eller kommunen.

Om den enskilde inte har rätt till förebyggande sjukpenning, ej har någon uppbyggd SGI eller uppbär försörjningsstöd efterges egenavgiften helt enligt 9 kap 3 § SoL.

Krav på ersättning och eftergift

Om den enskilde inte frivilligt har betalat den beslutade egenavgiften kan kommunen med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om återkrav hos förvaltningsrätten. Av lagstiftningen framgår att det är kommunen som kan väcka talan mot den enskilde om han/hon inte betalar egenavgiften. Nämnden kan inte delegera rätten att driva in dessa avgifter via förvaltningsrätten till en vårdgivare. Inte heller kan indrivning av avgiften ske utan vederbörligt beslut i förvaltningsrätten. Nämnden ska väcka talan hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnad uppstod.

Kommunen kan inte få tillbaka något belopp om det innebär att den enskilde, genom att återbetala hela eller delar av skulden, inte klarar sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt. Nämnden bör därför göra en ekonomisk bedömning av den enskildes möjligheter att betala innan talan väcks hos förvaltningsrätten. Enligt 9 kap. 3 § SoL kan nämnden besluta om att helt eller delvis efterskänka sin fordran.

Uppföljning, utvärdering och revision

Enhetschef ansvarar för att

- Rutinen är väl känd och tillämpas i verksamheten.
- Rutinen utvärderas under nästkommande år och därefter vartannat år.

Medarbetare ansvarar för att

- Signalera behov av ändringar i rutinen till dokumentansvarig/enhetschef.

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Fastställda av socialnämnden 2021-12-01 § 99

Styrdokument

Utdrag ur centrala lagar och förordningar

Socialtjänstlagen 6 kap. Vård utanför det egna hemmet

1 § Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett

1. familjehem,
2. hem för vård eller boende, eller
3. stödboende för barn och unga i åldern 16-20 år (stödboende).

Barn i åldern 16-17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön. *Lag (2015:982)*.

2 § Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden. Enligt 3 § ska dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten. *Lag (2015:982)*.

Socialtjänstförordningen 3 kap. Vård utanför det egna hemmet

1 § Med hem för vård eller boende avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Som hem för vård eller boende räknas inte sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453). Förordning (2018:1935).

Socialtjänstlagen 8 kap. Avgifter

1 § Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag.

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem och boende (HVB) familjehem m.m.

Fastställda av socialnämnden 2021-12-01 § 99

Socialförsäkringsbalken 106 kap. Sjukpenning

13 § För varje dag då en försäkrad som får sjukpenning vistas i ett sådant familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika, ska han eller hon betala för sitt uppehälle på begäran av den som svarar för vårdkostnaderna.

38 § När en person ska betala för sitt uppehälle enligt detta kapitel ska betalningen ske genom att den handläggande myndigheten, efter skatteavdrag enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), gör avdrag från ersättningen när den ska betalas ut.

39 § Avdrag för kostnad som avses i 38 § ska beräknas till 80 kronor för dag. När det gäller graviditetspenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärrpenning får avdraget utgöra högst en tredjedel av ersättningens belopp efter skatteavdrag. I övriga fall får avdraget utgöra högst en tredjedel av förmånernas månadsbelopp efter skatteavdrag delat med 30. Avdraget på förmånen ska avrundas till närmaste lägre krontal.

Socialtjänstlagen 9 kap. Återkrav m.m

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket, skall talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket. *Lag (2009:836).*
